వింతభావాలు

అది ఆతనికి మామూలయిపోయింది. ఏమీ తోచనప్పుడల్లా వచ్చి కూర్చుని కవ్వించి పోట్లాడి పోతూంటాడు.

కాని అతనితో కబుర్లు వేయడమంటే నా కమితకులాసా. ఆతను చెప్పేవేమీ-చేసేవేమీ కాని-నాకునచ్చవు. ఆ సంగతి అతనికీ బాగా తెలుసును. అయినా ఎప్పుడో ఓమారైనా మాట్లాడకుండా-పోట్లాడకుండా_రోజు గడిచేది కాదు. అందుచేతనేమో కూడాను-మా కిద్దరికీ అంతస్నేహం.

మామూలు వేళకే, మామూలుకన్నా మరీ చక్కగా వేషంవేసుకుని, ప్రత్యక్షమైనాడు సుందరం. దూరాన్నుంచే నాచేతులోపుస్తకం కనిపెట్టి తమాషాగా, చిరునవ్వుతో నావైపే చూస్తూ వస్తున్నాడు. నేనూ అది గ్రహించి, శాకుంతలంమూసేసి, సిగరెట్టు ముట్టించుకుని తయారుగా ఉన్నాను;

—మళ్లా మొదలూ!

కోటిమీద కోటి ఎక్కి వస్తున్నాడు. ఆతని ధోరణంతా వింతగా ఉన్నది:

“అవును, ఆలాగే ఉంటుంది అర్థంగాకపోతే” అని ఈసడించాడు సుందరం.

నా కక్కడితో హుషారెక్కింది; ఇక ఊరుకోదలచలేదు.

"అయితే, కవిత్వానికీ, వేషానికీ సంబంధ మేముందీ?" అని నే నందుకున్నాను.

"తెలియకపోతే ఆలా అడుగు-దోవలోకిరా- ఏముం దా? సోమయాజులుగారికీ శాలువకూ ఏం బాంధవ్య ముందో, అంతకన్న-"

"అంటే?"

"ఏ పాటకి తగిన ఆట ఆ పాటకి అమరాలన్నమాట చూల్లేదూ? తత్వాలు వ్రాసిన బ్రహ్మంగారూ, సిద్దయ్య గారూ సన్యాసులయినారు. శృంగారం కురిపించిన సూరన్న గారు - "

"మహారసికులనే - కదూ, నీ వనబోయేది?"

"అవును. ఆలోచనవరకే కాకుండా - అనుభవంలోకి తెచ్చుకున్న రసికత్వంకూడాను వారిది;

"అనుభవం లేకపోతేనేం - ఊహించకూడదూ"

సుందరం నవ్వాడు. నాకు అది పిచ్చిప్రశ్నేమో నని పించింది.

"సరే, అనుగుణ్యమైన సంస్కారం అవసరమని - పోనీ - ఒప్పుకుంటాను : మరి ప్రత్యేకమైన నేపథ్యం ఎందుకూ ?"

"అవసరమే !- తన నమ్మకానికి, ఇతరులను నమ్మించ డానికీ : రంభతో ఇంటర్వ్యూ ఆసించపోయే అవధాన్ల గారు, వేసమంతా దిగవిడిచి, గావంచాతో బయలుదేరుతా డేమో కనుక్కో - పేస్‌పోర్టు కావద్దూ? అందుకనే కవితా కన్యకు ప్రియులమవుదామనుకునే మాదృశులు—

"అదేమిటోయ్ - నీవు కవివికావూ ? - కవికన్న కూతురు కవికి ఏమవుతుంది ?"

"ఆఁ - ఏమవుతుందా ? వాణి బ్రహ్మకు ఏమవుతుందో - నిమ్మళంమీద అది అవుతుంది; అవన్నీ పూర్వపు మాటలోయ్ - ఇప్పటిరకాలందరూ, పెంచుకునేబాపతు కాదు."

"సరే పెంచుకోండి, ఏమన్నా చేసుకోండి - మీరు చెడ్డదికాకుండా కవిత్వాన్ని ఓ కన్నెనుచేసి, దాన్ని చెడగొడుతున్నారు."

"అక్కడే మళ్ళా పొరబడుతున్నావు - అందరికీ తలో కన్నెనూ - అసలుపిల్ల ఒక్కతే; ఆమెను ఏ మహానుభావుడో ఎవరికీ తెలియకుండా రైలెక్కిస్తాడు. మిగతా దండంతా, ఆ అమ్మాయికి పింతల్లి పెత్తల్లి బిడ్డలోయ్ - ఎవరైతేనేం - రక్తస్పర్శ ఉంటేసరి."

"కనుక"

"ఇంతదూరం వచ్చినా మళ్ళా మొదటికేనా?—తీరుబడిగా ఆలోచించుకో. నిమ్మళంమీద నీకే అర్థంఅవుతుంది—'శృంగారీచేత్' మొదలైన వాక్యాలన్నీ సరిగా అర్థంచేసుకోకుండా ఎందుకూ వాదిస్తావూ?"

సుందరం అంతటితో అనుగ్రహించి విడిచిపెట్టాడు- అతను వెళ్ళిపోయిన చాలాసేపటిదాకా నవ్వుకుంటూనే ఉన్నాను.

చిన్నప్పటినుంచే ఎరుగుదున్నాను సుందరాన్ని. ఎప్పుడూ ఇంతే: అన్నీ విపరీతం ఆలోచనలు: కొత్తగా మాట్లాడేవాడు

మాత్రం కొంతసేపు ఉక్కిరిబిక్కిరవుతుతాడు - ఓమాదిరిగా ఎరుగున్నవాడు "క్రాక్" ఏమోననుకొని జాలిపడతాడు; ఏమైతేనేం, మొత్తంమీద చాలా చురుకైనవాడు- అక్కరకురావలసినవాడు.

ఉన్నట్టుగాఉండి - కవికి ప్రత్యేకంగా ఓ వేషముండాలని సుందరానికి సూచించింది: వెంటనే వెనుకటి ఫక్కీ- అంతా మార్చేసి క్రొత్తపద్ధతిని తయారయినాడు. అసలే చక్కనివాడు; అంతకన్నా చక్కగా అలంకరించుకునేవాడు- అతను దోవను పోతూంటే చూసి, మెచ్చుకుని, - "ఇట్టి మనోహరాంగు డొక డెందయినన్ కలడేని" అన్న పద్యం భావాన్ని స్మరించని - పడుచుపిల్ల లుండరనుకుంటాను.

సుందరానికి లక్షణవతియైన భార్య ఉంది; అనుభవించడానికి కావలసినంత ఆస్తి ఉంది; హాయిగా తిని, ఇంటిపట్టున కడుపులోపాలు కదలకుండా కూర్చోక ఏమిటా ఈ వేషాలన్నీ అని ఒకొక్కప్పుడు నాకు కోపంవచ్చేది; కాని ఏంలాభం? నాచేత నేమవుతుందీ? ఆతను తనకుతోచినంత తానుచేయడమేకాని.

ఇంకొకరు ఏమనుకున్నా - ఏంచెప్పినా - లక్ష్యం చేసేవాడుకాడు; వినేవాడుకాడు.

౨

అప్పటికి అరగంటనుంచే కనిపెడుతున్నాను; సుందరం ఆలాగే కదలకుండా - నిల్చునే ఉన్నాడు.

నాకు కనబడి వారంఅయింది అప్పటికి. ఎక్కడికన్నా వెళ్ళాడేమో ననుకున్నాను; నాకోసమే వస్తూ—

అక్కడ ఆగిపోయిఉంటాడు - అందులో ఆశ్చర్యమేమీలేదు. సుందరం ప్రకృతిదేవతసౌందర్యాన్ని ఉపాసించే బట్టులో ఒకడు; - ఒక్కొక్కనాడు అన్నమాటకూడా మరచిపోయి, ఆకాశంలో మబ్బు బాగుందనుకుంటూనో, నక్షత్రాలు మినుకుమినుకుమనుకుంటున్నవనుకుంటూనో, నిలుచున్నచోటనే రెప్పవేయకుండా రాత్రంతా గడిపేవాడు.

వెన్నెల బాగా వచ్చింది. చందమామ నాకే చూడటానికి చాలా ముచ్చటగా ఉన్నాడు - పరివేషం మరీ అద్భుతంగాఉంది: మేఘాలన్నీ బాలచంద్రుడు తాకుతాడేమోనని పతివ్రతలలాగా పరుగెత్తుతున్నాయి. కొబ్బరిచెట్లు-చెయితాకినా కొంతవాసేనని - కొనలుచాచి అందుకోవలెనని తంటాలుపడుతున్నాయి - ఆ మనోహరదృశ్యాన్నంతా చూస్తూ, తలన్నా తిప్పకుండా అక్కడే నిలుచున్నాడు సుందరం.

ఆ - మనోహరదృశ్యం—

అద్దాలతలపులమీద ఆమెనీడ పడుతుంది - మేడమీంచి గ్రామఫోను వినబడుతుంది.

చూసినకొద్దీ నాకు అనుమానంగానేఉంది - కాని, ఏమో - ఎటు చెప్పడానికీ వీలులేదు.

ఫోను పాట చాలించింది. - లోపల దీపకాంతికూడా తగ్గింది.

—రోమియో జూలియట్‌లో సీను సాక్షాత్కరించింది.

తెల్లనిచీరె కట్టుకుని, వెన్నెల్లోకూడా తళతళలాడిపోతూ - ఆమె బాల్కనీలోకి వచ్చి నిలుచున్నది.

ఇక చూడనక్కరలేకుండానే సంగతేమో తెలిసిపోయింది: ఏముందీ, సుందరం పైకి ఎక్కివెళ్ళి—

కాదు, నేనే పొరబడ్డాను: సుందరం నిలుచున్న చోటినుంచి కదలలేదు: ఆమెమాత్రం - రెండునిమిషాలు అలా నిలుచుని, తరువాత లోపలికి వెళ్ళి తలుపు వేసుకున్నది.

దీపం సాపుగా ఆరిపోయింది.

సుందరం అక్కడనుంచి బయలుదేరాడు. మొదట, తిరిగి వెళ్ళిపోవాలనుకున్నాడు కాబోలు, ఇంటిదోవబట్టాడు, కాని మళ్ళా ఏమాలోచించుకున్నాడో, చప్పున వెనుకకు తిరిగి, తిన్నగా మాయింటికి వచ్చేశాడు.

నేను ఆతడురావడం కనిపెట్టి ఏమీఎరుగనట్లుగా సిగరెట్టుకాల్చుకుంటూ కూర్చున్నాను - మధ్యమధ్య కూనిరాగంలో, 'మేరే పూలా బులాలో...' అనుకుంటూ—

—నన్ను పలుకరించలేదు! వచ్చి ఎదురుగా కుర్చీలో కూలబడి, చేజాచి, బల్లమీద 'శ్వేతకాష్ఠ'ం ఒకటి అందుకున్నాడు - నేను చూస్తూ ఊరుకున్నాను.

"ఎక్కడనుంచి మొదలుపెట్టనూ, కథ?" అని ఆతనే ఎత్తుకున్నాడు కొంతసేపటికి.

నేను దానికి జవాబు చెప్పకుండా

"ఈమధ్య నీవు ప్రకృతిని ఉపాసించడం మానేసి"–

"అవునోయి – ప్రకృతిని కొన్నాళ్ళదాకా మరచిపోవాలిసివచ్చింది – చైతన్యాన్ని..."

నాకు నవ్వువచ్చింది.

"సరేలే – కథ నీవు చెప్పాలి? – నేను గ్రహించలేనూ?" అన్నాను.

"అందుకనే నేను చెప్పేది. నీవు తిన్నగా చూస్తే కదూ సరిగా గ్రహించేది!"

"తిన్నగానే చూశాను – కాని నీవనేదేమో మాత్రం గ్రహించలేను"

"పోనీ, అక్కడికి కొంతనయమే – వింటాలే?"

నేను తలఊపాను.

"ఆ–అనసూయకీ–నాకూ స్నేహంలేదు–తెలిసిందా?"

"అంటే ?"

"నీవు చూసిందాన్నిబట్టి – నిన్ను నేను చూశానులే – నీ వేమి అనుకుంటున్నావో, అది కాదంటున్నాను—"

నే నేమీ మాట్లాడలేదు.

"క్రిందటిమంగళవారంనాడు – మీయింట్లోనే భోజనంచేశాను – జ్ఞాపకంఉందికదూ ? ప్రొద్దుపోయేదాకా 'హిందూ' చదువుకుంటూ కూర్చున్నాను. నీవు అప్పుడే నిద్రపోయినావు—

—పడుకున్నవాడిని లేపడం ఎందుకని, నీతో చెప్పకుండానే వెళ్ళిపోయినాను. అప్పటికి పన్నెండు దాటింది.

"ఎవరో పెళ్ళివారు - అక్కడ ఆగారు. కాన్సర్టు, "వేణుగానలోలా-" మా పోగ్గా వాయిస్తున్నారు. వినడం తోనే నిద్రంతా అమాంతంగా మాయమయింది నాకు. అక్కడనుంచి కదలడానికి మనసుఒప్పిందిగాదు.

"పైకి - ఊరికేనే చూశాను. అనసూయ నిలుచుని ఉంది.

"అదివరకు చాలాసార్లు చూశాను, కాని ఎన్నడూ అంత అందంగా కనబడలేదు. చూపు మరల్చనేలేకపోయి నాను. చూసినవాళ్ళేమనుకుంటారో అన్న తలపే లేకపో యింది.

"నేను తెలివితెచ్చుకునేటప్పటికి - పెండ్లివారు చాలాదూరం సాగిపోయినారు. రోడ్డుమీదకూడా ఎవరూ లేరు.

"కాని ఆమె ఇంకా అక్కడనే నిలుచున్నది."

"తలచుకుంటే నాకే సిగ్గువేసింది. ఆమె నన్ను కని పెట్టేఉంటుంది. ఏమనుకుందో!

"ఇక అక్కడ నిలువలేకపోయినాను. ఇంటికి ఎట్లా వెళ్ళానో నాకే తెలియదు - ఎట్లా తెల్లవారిందో!

"మరచిపోదామనుకున్నాను. ఆలాటి పాపపుతలపులు చేరనీయరాదనుకున్నాను - కాని, నా మనసు నా వశం మీరిపోయింది. ఆమెను చూడకుండా - ఆమెను తలచుకో కుండా - ఉండటం దుర్లభమనిపించింది.

"బయటికి రావడానికి చాలా సిగ్గువేసింది-ఎవరికన్నా తెలిసిందేమో - ఏమనుకుంటారోనని చాలా తపించాను."

"కాని, నా వశముకాకపోయింది. ఇంట్లో కూర్చోలేకపోయినాను. పవలల్లా ఏలాగో వేగిరించి, చీకటిపడగానే వచ్చి అక్కడే నిలుచుంటున్నాను.

"క్రమంగా నాకు తగనిధైర్యంవస్తూంది. ఎవరన్నా లక్ష్యంలేకుండాపోతూంది - ఆమే-ఆమె తప్ప లోకమేలేదు నాకిప్పుడు—"

నేనాతనిమాటకు అడ్డురాకుండా, వింటూ కూర్చున్నాను. విన్నకొద్దీ - ఆతని ఉద్రేకాన్ని చూసినకొద్దీ - భయంవేసింది.

"ఏమంటావు ?" అని అడిగాడు సుందరం.

"ఏమంటాను - నీవు చేస్తున్నపని అంత బాగుండదేమో -"

"ఎవరికి?"

"లోకానికి"

"నీకూ్కడానా?"

"నామాటకేంలే"

"నేను అడిగేది నీమాటే"

ఇక తప్పించుకోడానికి పీలులేకపోయింది. చూస్తూ ఊరుకోలేకపోయినాను.—

"సుందరం - నా అభిప్రాయంమాత్రం"—

"నేను తప్పుచేస్తున్నాననేనా?-" అని ఆతడు అందుకున్నాడు.

"అవును"

"అయితే ప్రయోజనంలేదు. నీవు - అర్థంచేసుకోలేవు"

"ఈపట్టున నీకు అర్థంకానివి - నీవు గ్రహించనివి కొన్నివిషయాలున్నాయి - తెలుసునా?"

"ఏమో, నాకుమాత్రం తెలియదు - తెలియనక్కరలేదు - కాని, నాప్రేమా - నా ఆవేదనసంగతి నీ కెల్లా తెలుస్తుందీ?"

నేను నిజమేనని తలఊపాను.

తరువాత ఎవరమూ ఏమీ మాట్లాడలేదు.

3

రామమూర్తిగారు పడుచుదనంలో చాలా చక్కగా ఉండేవాడట - కాని, నే నెరిగినప్పటినుంచీ అలాగే ఉన్నాడు - పిలకజుట్టు, సగం నెరిసినగడ్డం - ముడతలుపడ్డ మొగం - ఏమో, అప్పటి ఆకారాన్ని చూచి ఊహించనైనా లేకపోయేవాణ్ణి. వయసులోఉన్నప్పుడు ఎట్లా ఉండేవాడో!

మావైపునుంచే రోజూ కారులో కోర్టుకి వెళ్ళేవాడు. ఆయన్నిచూడటం వ్యవధానంగానే మా ముసలమ్మ - ఎల్లా ఉండేవాడనుకున్నావు? సరిగా దొరలాగా, - ఆ మీసాలూ ఆ నుదురూ, నల్లలాంకోటూ, జరీతలగుడ్డ పెట్టుకుని నడుస్తూంటే, వీధంతా కలకలలాడిపోయేది - ఈనాటిమాటా,- ఇప్పటికి ముప్పైఏండ్లకిందట - అప్పుడు మీ తాతయ్య సబుకోర్టులో పనిచేస్తూండేవాళ్ళు - నీవేం ఎరుగున్నావు. మీ అమ్మ చంటిపిల్ల..., —అని ఆయన్ని ప్రశంసించడం

మొదలుపెట్టి, సొంతకథలోకి దించేది. నేను విసుపుకుని అక్కడనుండి లేచిపోయేవాణ్ణి.

అనసూయ అయినయింటిపిల్ల. చాలా చక్కందీ, చదువుకున్నదీ. ఆ అమ్మాయికీ, రామమూర్తిగారికీ అధమం మూడు పుష్కరాలన్నా తేడా ఉండచ్చు వయసులో.

—లోకంలోపాటుకథే, రామమూర్తిగారికి మొదటి భార్య వియోగం కలిగినతరువాత, చాలాకాలం ఒంటరిగానే ఉండిపోయినాడు. ఏ కాశో లేచిపోతాడేమోననుకునేవాళ్లు కూడాను. కాని ఉన్నట్లుగాఉండి ఎవరికీ తెలియకుండానే, ఇట్టి పడుచుభార్యను సంపాదించుకువచ్చాడు.

అనసూయను వీధిమొగం చూడనీయడనీ, చాలా కోరంటికంపెడతాడనీ, కొడతాడనీ - పడుచుభార్యలున్నా ముసలివాళ్ళ కబ్బే దుర్బుద్ధులన్నీ ఉన్నాయనీ - అందరూ చెప్పుకునేవారు.

రూపాన్నికాకుండా, గుణాన్ని వరించే పిల్లలుకూడా ఈకాలంలో ఉన్నారని నమ్మేరకంకాదు నేను. అయినా, అనసూయవిషయంలో ఏమనుకోవడానికీ పాలుపోలేదు. అప్పటివరకూ పొల్లుమాటబడకుండా, మానవతిగానే కాపురంచేస్తున్నది.

నేనామెనుఎన్నడూ సరిగా చూడనన్నాలేదు. అసలు ఆ అమ్మాయి సాధారణంగా కనబడదుకూడాను. మాయింటికి దగ్గరనేకనుక, ఎన్నడన్నా, ఏడుపుమాత్రం వినిపించేది. రామమూర్తిగారు - ఆ కిరాతుడు - ఆ అమ్మాయిని తరుచు హింసించేవాడు.

సుందరంగాథ విన్నప్పటినుంచీ, నాకూ ఆమెఅంటే కులాసాపుట్టింది - 'నీ పరిహార్యే వస్తుని పౌరవాణాం మనః ప్రవర్తతే' - మావాడికికూడా మనసు మారిందంటే, ఆమె సామాన్యురాలై ఉండదన్నమాటే కాదూ?

సుందరం, స్త్రీజనంవిషయంలో అసలు చాలా జాగ్రత్తగా ఉంటాడు - ఆపట్లమాత్రం చంచలుడుకాడు. ఆతడు అనసూయను వరించాడంటే - నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది మొదట.

కాని సందేహమేమీలేదు. నిజంగా సుందరంవంటి వాడికి తగిందే. ఆమెకూ ఆతనే తగినవాడు - ఈయుగంలో వీలులేదు కనుక గాని - ఏ హంసో మధ్య రాయబారంనడుపుతే ఎంతో త్వరగా తేలిపోయేదికదా _ ఏదోఒకటి అనిపించేది.

నేనాతనికి సహాయమూచేయదలచలేదు...వారించదలచనూలేదు - చూసి సంతోషిద్దామనుకున్నాను.

... ...

అకాల జలదోదయమయింది.

సుందరం పరుగెత్తుకుంటూ - నిజంగా పరుగుతోనే వచ్చాడు. వేసవిలోకన్నా ఎక్కువగా ఎండవేస్తూంది. నేనూ అప్పుడే కాఫీపుచ్చుకుని - నిద్రపోవాలనుకుంటున్నాను.

అమాంతం వచ్చి వెన్నుమీద చరిచాడు. మత్తంతా వదిలిపోయి లేచి కూర్చున్నాను. అతనుమాత్రం కూర్చోకుండా - ఒకచోట నిలవకుండానే—

"లేనోయి - షర్టు వేసుకుని బయలుదేరు, - త్వరగా-లే - ఆలా చూస్తావేం"—

అని గబగబ నన్ను హెచ్చరించి, ఉత్తరీయము, షర్టు తీసుకొనివచ్చి నామీద పడవేశాడు.

"ఏమిటీ హడావుడి ?" అని నేను చాలా తీరుబడిగా అడిగాను, ఆతని తొందరంతా లెక్కపెట్టకుండా.

"కాదు - దోవలో చెపుతాను...ముందు బయలుదేరు."

"సంగతేమో తెలియందే కదలను. అసలు ఇంకోరైతే, ఇప్పుడు లోనికి రానిచ్చేవాణ్ణేకాదు. ఏమిటి ఎండవేళ నన్ను కాస్సేపు పడుకోనీయకుండా."

"ఎప్పుడూ నీతో ఇంతేనోయి" అని బిక్కమొగం చేసి, కూర్చున్నాడు సుందరం.

కొంచెంసేపు తలవంచుకుని ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్లుగా ఊరుకుని,

"రామమూర్తి-రమ్మన్నాడోయి మన్ని." అన్నాడు చప్పున తలఎత్తి నావైపు చూస్తూ.

"ఏమిటీ ?"

సుందరం మళ్ళా చెప్పాడు.

"నిజంగానా ?"

"ఇంకా నమ్మకపోవడమేనా?"

"సరే వెళుదామా"

"తప్పకుండా - నీదే ఆలశ్యం"

—"కారణం ఏమిటో?"

"ఏమయినా, నాకు లక్ష్యంలేదు - అనసూయ..."

"కనిపెట్టాడా?"

ఎన్నడో కనిపెట్టాలిసింది. అది అతనిపొరబాటే"

"దుర్మార్గుడు; మనం కాస్త జాగ్రత్తగా..."

"అయితే లెక్కఏమిటోయి - ఆతనితో చెప్పే అనసూయను - లాక్కుంటాను."

"అన్యాయమేమో"

"ఆతనుచేసేదానికంటేనా?"

—ఇద్దరమూ వెళ్ళి రామమూర్తి లైబ్రరీలో కూర్చున్నాము. లోపలికి కబురు పంపించాము.

నేనదివరలో ఎన్నడూ లోపలికి వెళ్ళలేదు. ఆయనకు అంత మంచి లైబ్రరీఉన్నదని కలలోనన్నా అనుకోలేదు. పాతవకీళ్ళదగ్గర ఉండే సరంజామా అనుకున్నాను గాని - చూసేటప్పటికి నాకు, తలతిరిగిపోయింది. - పేరున్న ఆధునికుల గ్రంథాలన్నీ మంచిప్రతులు, ముద్దులుమూటగడుతూ అలుమారలనిండా ఉన్నాయి.—

లోపలికి రమ్మని నౌకరు వచ్చి చెప్పాడు. సుందరం, నేనూ - లోపలికి వెళ్ళాము.

డ్రాయింగురూము - ఫోటోగ్రాఫులలో నేకాని ప్రత్యక్షంగా ఎన్నడూ అలాటిది చూడలేదు - ఎంతో బాగుంది- నాకు లోపలికి వెళ్ళడానికి అదేదో అనిపించింది.

రామమూర్తిగారు ఛెస్టరుఫీల్డులో కూర్చొనిఉన్నాడు. ప్రక్కన ట్రేలో కాఫీసామగ్రి అంతా ఉన్నది.

మమ్మల్నిచూసి. లేచి ఎదురుగుండా వచ్చాడు.

సబమువూనంగా లోపలికి తీసుకునివెళ్ళి కూర్చోబెట్టి తానుకూడా మాకు ఎదురుగా కూర్చున్నాడు, చేతులో పుస్తకం ప్రక్కనపెట్టేసి.

అందరమూ కాఫీ పుచ్చుకున్నాము.

అంతవరకూ సుందరం ఏమీ మాట్లాడలేదు. నేనూ ఏమనడానికి తోచక ఊరుకునేఉన్నాను. రామమూర్తిగారే మాట్లాడుతున్నారు ఏవో ఆమాటలూ - ఈమాటలూను.

ఆయన మొగం, వాలకం చూస్తే మోసమేమీ స్ఫురించలేదు. కాని నా కాయనఎదుట ముండ్లమీద కూర్చున్నట్లుగా ఉంది. ఎప్పుడు బయటపడదామా అనుకుంటూ, విధిలేక తప్పనిసరిగా కూర్చున్నాను.

"అనసూయా!"

రామమూర్తిగారు నెమ్మదిగా పిలిచారు. నాకు గుండెలు ఆగిపోతాయేమోననిపించింది. నిలువున నీరైనాను. సుందరంస్థితి గమనించడమేలేదు.

గాజులచప్పుడు వినబడ్డది. గుమ్మానికి అడ్డమున్న తెర తొలగించుకుని అనసూయ లోపలికి -

—రాలేదు. ముందరికి అడుగువేయబోతూ, మమ్మల్నిచూసి, చప్పున లోపలికి పోయింది.

"పరవాలేదు - రా."

ఆమె తలవంచుకుని వచ్చి దూరంగా నిలవబడినది. నాకు నిజంగా భయంవేస్తూంది. ఆమె మొగంలోమాత్రం ఆశ్చర్యం కనబడుతూంది.

రామమూర్తిగారు లేచి నిలుచున్నారు. అనసూయ ఆయనచాటుగా ఉంది. మాకు కనిపించడంలేదు.

"కష్టమనుకోకుండా పిలువగానే వచ్చారు. కృతజ్ఞుణ్ణి" అని రామమూర్తిగారు ఎత్తుకున్నారు.

"నాకు ఏం జవాబు చెప్పాలో తోచలేదు. అసలు అవసరంలేదేమోకూడాను. మాట్లాడకుండానే కూర్చున్నాం.

"సుందరంగారూ, మిమ్మల్ని నేను చిన్నప్పటినుంచీ ఎరుగున్నాను. మీ నాయనగారికీ నాకూ, ఒకప్పుడు స్నేహంకూడా ఉండేది.

సుందరం తెల్లబోయి ఆయనవైపే చూస్తున్నాడు.

"—మీకన్న వయస్సుచెల్లినవాడిని గనుక, రెండు ముక్కలు వేదాంతం మాట్లాడుతాను. విసుపుకోబోకండీ— మానవుడికి ఆయుఃప్రమాణము శతాధికం అని నిర్ణయం ఉన్నా, విధి దుర్విజ్ఞేయం కాదండీ - శంకరుడు జీవనం విద్యుచ్చిరమనే అన్నాడు. అనుభవంవిషయంలో లోకాయతికులమతమే నాకు నచ్చిందండీ - ఏమంటారు!—"

మేమేమీ అనలేదు. ఆయనే అందుకున్నాడు—

"ఇక మామూలుధోరణిలోకి వస్తాను: - కులాసా రెండువిధాలని నా ఊహ - సొంతం పరకీయం - అని అంటే తా ననుభవించడం, ఎవరినన్నా చూసి ఆనందించడం. ఎవరి అదృష్టాన్నిబట్టి ఎవరికివారికి - ఏదో, ఈ రెండురకాల్లో ఒకటి—

సుందరం రెండుమూడుసార్లు మాటకు అడ్డంరాబోయినాడు. కాని రామమూర్తిగారుమాటచొరనీయలేదు. ఇక

ప్రయోజనం లేదని, మాట అందుకోడానికి ప్రయత్నం మానేసి, అభినయంతో, తన అభిప్రాయం తెలియజెప్పాలని తంటాలు పడుతున్నాడు. ఆయన అది గ్రహించాడు కాబోలు చిరునవ్వుతో—

"నాయనా, తొందరపడకోయి! నీకు నాలో మూడపపాలు నయస్సుంది ?- వస్తున్నానుకదూ?" అన్నాడు.

నా కిక ఆబిగిని కూర్చోడం దుర్భరమయిపోయింది. అప్పటికి పదినిమిషాలనుండీ వింటూన్నా కనిబెడుతూన్నా, మాటలధోరణేమిటో, మనసులో ఏముందో - ఏమీ గోచరించనేలేదు. ఆయనసమక్షంలోఉండటమే యాతనగాఉంది. ఆ చూపు—

ఆ చూపు తమాషాగాఉంది, కాని అర్థంఅయేటట్టు మాత్రంలేదు. మా ప్రజ్ఞలన్నీ మా అధీనందాటిపోతూన్నాయి.

—అది అంతకన్నా చిత్రంగా ఉంది! - ఇప్పుడు గాంభీర్యం ఉట్టిపడుతూంది ఆ ముఖకవళికలో. ఆ - ధీరుడు ఓమాదిరిగా, దుర్నిరీక్షుడుగా ఉన్నాడు - మారిపోయినాడు.

"అనసూయను నీవు ప్రేమిస్తున్నావు కాదూ ?"

పిడుగుపడింది . - కాని ఆయన చలించలేదే!

"అడుగనక్కరలేదు-నీకు-ఆ...మె...మీద చాలా ప్రేమఉంది - నాకు తెలుసును."

అగ్నిపర్వతం అడుగంటా కదిలిపోతూంది : - తప్తధాతు ప్రవాహం ముంచుకువస్తూంది.

—సుందరం కూర్చున్నచోటనుంచి లేచి - ఎగిరి - నిలుచున్నాడు - వణకిపోతున్నాడు. కళ్ళు, భావకవిత్వ - రాగాన్ని క్రక్కుతున్నాయి.

"రామమూర్తిగారూ - నేను అనసూయను...... అనసూయ నాది - నాకు కావాలి...ఆ బంగారుబొమ్మను- మీరు - మీరు - ఆమెకు మీరు తగరు - ఆమెజీవితాన్ని పాడుచేస్తున్నారు. ఆ లావణ్యరాశి - ఆ..."

రామమూర్తిగారు ఈ ధూర్తుడు చూసి, చకితుడైనా కాలేదు. చిరునవ్వు - నిజంగానే - చిరునవ్వు నవ్వాడు-—

"అవునోయి - ఆమె నీకు కావాలి; నేను సంతోషంగా అనసూయను, ఆమె ప్రేమను ఆశీర్వచనపురస్సరంగా నీ కిచ్చివేస్తాను. హృదయపూర్వకంగా ఆమెను, ఆమెవరించిన అదృష్టశాలిదగ్గరకు బ్రహ్మరథంపట్టి తీసుకుని వెళుతాను. నీవు పోషించనక్కరలేదు. నాకు కలిగినదంతా ఆమెదే. ఇప్పుడే ఆమెకు యిచ్చివేస్తాను. ప్రేమేకాదూ, నీవు కోరేదీ, నీకు కావలసిందీ?—"

విన్నాం - ఈ మాటలన్నీ విన్నాం. కాని అప్పటి మా స్థితి ఏలా తెలియజేయడం?

నీలాంబుదాలమాటునుంచి తొంగిచూస్తూఉన్న విద్యుద్వల్లి తెర తొలగించుకుని మా కళ్ళయెదుట మెరిసింది.

చెంగున ముందరికి దుమికింది. అప్పటికి మేం అనసూయమాటే మరచిపోయినాం. రామమూర్తిగారుకూడా.

ఆయనకూడా ఈధోరణిలో ఆమెను గమనించడమే

లేదు. అమాంతం, ముందుకుఉరికి ఎదుట నిలువబడేటప్పటికి, ఎంత నిగ్రహమున్నా మామూలాగే ఆయనా ఉలిక్కిపడ్డాడు.

"ఏమిటీ ఆగడం?"

ఎవ్వరమూ మాట్లాడలేదు. మెదలనన్నా లేదు.

"అనసూయా!"

రామమూర్తిగారు చాలా ఆశ్చర్యపడుతున్నారు. ఇక అనసూయో—

ఆ చూపులు, ఆ చూపులకి అర్థం తెలియడంలేదు కాని, ఆమెకళ్ళయెదుటపడుటకన్న ఏమైపోయినా బాగుండు ననిపిస్తూంది. ఆ కోపం – ఆ విషాదం;

"అభిమానంలేదూ. మీ భార్యను పరుడెవ్వడో మెచ్చుకున్నాడని ఆ – ఆతనికి దానంచేస్తారా? పశువుల్లో పక్షుల్లోకూడా లేదే ఇంత ధర్మబుద్ధి?"

రామమూర్తిగారు అనసూయను తేరిపారచూశాడు—

"వెళ్ళవా? – నీ జీవితాన్నంతా వ్యర్థంచేసుకుంటావా? – నీవు సుఖపడటమే నేను కోరేది–నీమీద ప్రేమ"—

అనసూయ ఆడుపులిలాగా గర్జించింది—

"నామీద – ప్రేమ – అవును, నిజంగానే – నామీద మీకు ప్రేమ – దయ – ఆపేక్ష – ఎన్ని ఉన్నాయి! – పశువధచేసేవాళ్ళన్నా, ఆ ప్రాణిమీద కనికరిస్తారు – మీకా మాత్రమన్నా జాలిలేదే?"

రామమూర్తిగారు తెలతెలబోయినారు.—

"అనసూయా – పొరబడ్డానా?" అని సంశయిస్తూ ప్రశ్నించాడు.

"మీరు తప్పుచేశారని - ఈ దాసి అనగలదా, అనడానికి అధికారముందా? - కాని, ఇంతకాలమున్నా, నా మనస్సు కనిపెట్టలేకపోయినారుకదా?"

"నీవు - ఈ - ఈయనను -"

"అవును...మీ మాటలన్నీ విన్నతర్వాత సంగతంతా తెలిసింది. నాకు తెలియకుండానే నన్ను ఇమిడ్చి ఎంత కథ అల్లారు."

"ఏమిటీ ?"

"వీరు - ఎవరూ ?"

అని మమ్మలనుచూపించి అడిగింది-నేనూ సుందరం తెల్లబోయినాము. మేము ఎవరమోకూడా అనసూయకి తెలియదా ?

కాని రామమూర్తిగారికి కోపంవచ్చింది. ఆయనకు అనసూయమాటలు అర్థంకావటంలేదు కాబోలు !

"ఏంవేషాలూ-ఎవరో తెలియకుండానే,-ఆయన్ని-"

అనసూయ నవ్వింది.

"ప్రేమించావనేనా, మీ రడగబోయేది ?"

"అవును"- అని రామమూర్తిగారు తలఊగించారు.

మళ్ళా - ఈమారు బిగ్గరగానే - నవ్వేసింది అనసూయ.

"అయితే - నేను ప్రేమించానా? - ఎవరినీ?"

"ఎరుగవా?"

"మీకు - తెలియదా?"

"తెలుసును. నేను - చూశాను. ఆ వెన్నెల

రాత్రుల్లో ఆతనికోసం నీవూ - నీకోసం ఆతడూ - పరితపించడం—"

రామమూర్తిగారు ఉగ్రుడైపోయినాడు. మనసులో దాచలేక, కథంతా చెప్పేశాడు - నిత్యమూ సుందరం - అనసూయకోసం నిరీక్షించడం- ఆమె ఆతనికి కనబడటం...

ఇంకా ఏవేవో మాటలన్నాడు - వింతవ్యాఖ్యానాలు చేశాడు - ఆ శాంతమంతా ఎక్కడికి పోయిందో!

అనసూయ అంతా విన్నది—

—"అలాగేం—ఒకరినిమించినవారొకరూ - మీరు ఆయున్ని చూశారు. ఆయన - నన్ను చూశారుకారూ - సరే, అంతవరకూ మీ కథ బాగానేఉంది - ఒప్పుకుందాం కాని మిమ్మల్ని ఇద్దర్నీ - నేను చూడలేదే?—"

—ఇక ఎవరేం మాట్లాడతారు ?

—"చూడకపోవడం నాది పొరబాటే - లేకపోతే ఇంతకథ ఏలా జరుగనూ. అయ్యో, వృథాగా ఎంత కష్టపడ్డారూ ? నన్ను అడుగలేకపోయినారా? నా—నామీదనా మీ కపనమ్మకం ? అంత విశ్వాసం లేకపోయిందా ?

"అవును, ఏలా అడుగుతారు...అబద్ధం చెపుతానేమోననుకున్నారుకాదూ ? మీతో - మీతో అబద్ధమాడుతానని, మిమ్మల్ని మోసం—మీకు ద్రోహంచేస్తానని ఏలా అనుకున్నారూ? అంతమాత్రం నన్నునమ్మలేకపోయినారా? అబ్బ ! మీది ఎంత రాతిగుండె !

"మీఎదుటబడి ఇతరులున్నప్పుడు ఇంత నదురూ బెదురూలేకుండా మాట్లాడటం తప్పే. నాకూ తెలుసును.

కాని, స్త్రీకి ఇంతకన్న గొప్ప పరీక్ష ఏముంది. మీ వంశ గౌరవం, మీ ప్రతిష్ఠ, నన్నుకన్నవారిమర్యాద నేను కాపాడు కోవద్దూ—

"మీకు తెలుసునుకాదూ - భోజనంఅయినతర్వాత నిద్రపోకముందు కాస్సేపు చల్లగాలిలో తిరిగే అలవాటు నాకుందని? నేను కాపురానికి వచ్చినప్పటినుంచీ మీరు చూస్తూనేవున్నారు. చిన్నప్పటినుంచీకూడా అంతే. కావలిస్తే మావాళ్ళని కనుక్కోండి.

"చక్కగా వెన్నెల ఉంది, చంద్రుడూ, నక్షత్రాలూ, మెరుస్తూ కనబడుతూంటే - క్రింద రోడ్డూ-రోడ్డుమీదపోయే మనష్యులనీ చూడటానికి - ఎవరికి మనసొప్పుతుందండీ? నా ధ్యానంలో నేనుంటే - పాపం...ఆయన నన్నుచూసి ఉంటాడు;

"వీరివేషం, వైఖరీ చూస్తే కవిత్వంచెప్పేవారిలాగా కనబడుతున్నారే-మీరూఓపికలేక బయటికి అనకపోయినా- మనసులోఉందికాదూ మీకూను ఆ ధోరణి-కనుక ఇది మీ రుభయులూ కలిసి చేసిన వంచనా?

"—మా నాన్న అనేవాడులేండి - 'నిరంకుశాః కవయః' అని - మా చిన్నతనంలో సరిగా అర్థంచేసుకోలేక, ఈ కవులందరూ, సరిగా అంకుశంపెట్టి పొడిచి, మంచిదోవ లోకి తీసుకువచ్చేవాడులేక ఈలా చెడిపోతున్నారనుకునే వాళ్ళం—కాని బుద్ధితెలిసినకొద్దీ, ఈ అమాయకపుఊహాలే నిజంఅవుతున్నాయే?- మీరందరూ, నిజంచేస్తున్నారే?

"మీ ఆలోచనలో మంచి చెడ్డలు మీకు తెలియాలి

కాని, అందరూ, మీలాగా నేలనుకొని అందరూ మీ అందు బాటులో వారనుకుని-వృధాగా కష్టపెట్టకండి - మీరూ కష్ట పడకండి."

వింటున్నకొద్దీ, కాళిదాసు శకుంతలచేత చెప్పించిన తెక్చరు, దీనిముందర చాలా నీరసంగా కనబడ్డది - నిజం గానే, చక్కనివాళ్ళకు కోపంకూడా అదోమాదిరి అందమే.

అనసూయ, ఈ మాటలన్నీ రామమూర్తిగారికి ఎదురై అన్నది. ఇక చాలించి, మమ్మల్ని రక్షిస్తుందేమో ననుకున్నాం - నేనుమాత్రం, నా జన్మనూ-దానికి కారకు లనూ, మా వంశానికి మూలపురుషులనూ, బాలారిష్టాలన్నీ తప్పించి ఇందాకా బ్రదుకనిచ్చిన దైవాలనీ - ఎంత తిట్టానో తిడుతొన్నానో - ఎవరికెరుక?

కాని, మా కంతటితో తప్పించుకుని బయటపడే భాగ్యంలేదు. రామమూర్తిగారి దిక్కునుండి మావైపుకు తిరిగింది ఆ తుపాను. ఒక్కటే విసురు—

"అయ్యా! మీ రెవరో ఎరుగను - క్షమించండి. కాని, మీ తోబుట్టువునే, ఆ మాదిరిగా - చూడటానికి మీ మనసు ఒప్పదనుకుంటాను - కాదూ?" అని అన్నది మృదుమధురస్వరంతో - ఎంతో నెమ్మదిగా.

ఆ దెబ్బతో మా యిద్దరిపనీ ఆఖరయిపోయింది. సుందరం నేనూ - ఏలా వచ్చి బయటపడ్డామో తెలియదు.

నేను కాస్త వెనుకపడ్డాననుకుంటాను. రామమూర్తి గారు అనసూయయెదుట సాంజలియై క్షమార్పణ వేడటం,

ఆమె ఆయన్ని తగని ప్రేమతో వారించడం చూశాను చూచాయగా.

సుందరం ఈమధ్య అసలే కనబడటం మానేశాడు. వేసవికి ఊటీ వెళ్ళాడేమో!

ఆమాటే - ఆ అమ్మాయిమాటే - ఆమె అన్నమాటే ఎప్పుడూ తలపుకువస్తూంటుంది. తలచుకున్నప్పుడల్లా నవ్వుకుంటాను. నిజమే - ఒకరిని మించినవారొకరూ!

—o—